

Posudek na bakalářskou práci

Název: Postmaritální rezidenční vzorce na Josefodolsku

Autor: Klára Pirochová

Universita Karlova, Fakulta humanitních studií, Praha 2009, 64 s.

Vedoucí práce: Mgr. Martin Heřmanský

Předložená bakalářská práce zpracovává sociokulturně antropologické téma – příbuzenství. V rámci něho si volí dílčí relevantní otázku, kterou chce sledovat ve vybrané lokalitě. Tedy autorkou zvolenou otázku postmaritální rezidence hodnotím jako smysluplnou, v kontextu zvoleného oboru adekvátní, dobře a snadno řešitelnou. Dokonce by se dalo říci, že položená otázka a její řešení mohly přinést zajímavou sondu do problematiky postmaritální rezistence v malém lokálním společenství ČR.

Cesta Kláry Pirochové za zodpovězením zvolené otázky odpovídá v minulosti zavedeným postupům při vypracování závěrečné práce. Kapitoly o kategorii příbuzenství, o kategorii manželství partnerství a postmaritální rezidenci nepřipravují teoretický rámec pro explikaci a interpretaci, nabízejí pouze pojmové ukotvení. Zároveň nebo právě proto jen okrajově řeší sociokulturní kontext komplexní společnosti – a to jak v širším slova smyslu euroamerické společnosti, tak v užším smyslu společnosti ČR. (Byť mohla sáhnout i k jinému teoretickému rámci, který by vysvětloval vztah postmaritální rezidence např. k typu sociální struktury, ekonomických aktivit, rozdělení genderových rolí atd.)

Právě odtud pramení jeden z mých podnětů či přímo kritických zamyšlení. Klára Pirochová tento problém cítila také, byť ji patrně literatura nepomohla se s ním zcela vyrovnat. Jediná oblast, kde autorka odkazuje na kontext komplexní společností (ve smyslu výše zmíněném), je problematika nesezdaných trvale spolu žijících párů /legislativně nepotvrzeného závazného partnerského vztahu. Podle mne v tomto výkladu chybí jasně formulované východisko, jaký moment vztahu autorka pokládá za ten, který ustanovuje mezi lidmi vztah srovnatelný s manželstvím, tedy odděluje období chození od období trvalého či trvalejšího vztahu s perspektivou budoucnosti (mohla např. vycházet z emické perspektivy informátorů). Neujasněnost v tomto momentu způsobuje patálie v interpretaci (viz níže).

Co chybí v práci, je samostatná kapitola, kterou by bylo lze zařadit do východisek, je přehledný popis typů domácností, přesněji typů bytů, kde mohou partneři, jejichž vztah lze charakterizovat jako „postmaritální“, bydlet. Daleko více než dějiny lokality by práci podepřel vývoj bydlení v ČR a v obci zvláště. Rozhodně pojednání o výstavbě dvougeneračních domů, které počítaly s trvalým usídlením nově založeného páru u jednoho z rodičů, se mohlo při interpretaci stát rozpracovanou otázkou.

Z hlediska metodologického zvolila Klára Pirochová standardní postupy současného s-k. antropologického výzkumu. Jako nedostatečnou chápu prezentaci vzorku, chybí přehledné sdělení v textu o věku informátorů, jejich datu sňatku, popřípadě datu, od kdy spolu žijí, jejich socioekonomické pozici v rámci lokálního společenství popř. v rámci ČR. Celkově charakteristika vzorku vyznívá neurčitě a tudíž neumožňuje čtenáři sledovat, zda přece jen nějaké rozdíly dané demografickými charakteristikami nesehráli roli. V tomto smyslu není také zřejmé jakou část populace obce vzorek reprezentuje. Chválihodná je práce s počítačovým programem Genopro. Autorka však neuvádí, jak ji tento program pomohl, proč

tuto námahu dělala. Nezařazení ani jedné genealogie je škoda. Argument o zachování anonymity nelze brát v potaz. V případě, že autorka tuto práci vykonala, mohla se s ní pochlubit. Tuto příležitost má ale jistě ještě při obhajobě.

Tyto a další elementární opomenutí se iniciují moji diskusí s interpretacemi, k nimž autorka dospívá. Dotknu se těch, které pokládám za nejzajímavější:

1. Protože autorka nevysvětluje, co je v kultuře ČR svatba, tedy ten předěl mezi stavem svobodný x zadaný, není vyargumentováno, proč zvažuje duolokalitu při interpretaci postmaritální rezidence. Tuto úvahu autorky pokládám za spornou.
2. Rezignace na sledování problému postmaritální rezidence dle demografických kategorií, dle doby vzniku závazného partnerského vztahu a dle legislativního typu tohoto vztahu brání čtenáři uvěřit, že to tak je. Závěry mají přijít na konec, nikoliv vzniknout jako koncept v terénu při sběru dat a dojmu přizpůsobit práci.
3. Autorka deklaruje, že při výzkumu zachytila 129 párů/ asi informátory deklarovaných závazných partnerských vztahů. Není zřejmé, jak s těmito daty naložila, jak je analyzovala. Mohla je např. kvalifikovat vzhledem k zvoleným kategoriím, když sama tento výchozí počet uvádí.
4. Autorka zavedla kategorie, které popisují typy/modely rezidenčního chování v lokalitě. Je důležité příště typy chování, které jsou zcela marginální - 1 případ zvláště zdůraznit a hledat vysvětlení pro „anomálii“. Sporné také je, když tento model naplňuje člověk, který v obci nebydlí, přestože lokalita informátora, byla podmínkou zařazení do vzorku.
5. Práce je málo citlivá na sociokulturní kontext, tedy přesněji spíše rezignuje na holistický přístup, než by na něm stavěla.
6. Zajímavé by bylo sledovat také postrozvodové rezidenční vzorce s ohledem na vysokou míru rozvodovosti u sledovaných párů. Toto je však již jen podmět do budoucna.

Jak již bylo řečeno na začátku: práce je oborově konzistentní, používá adekvátní terminologii a metodologii. Potud je práce úspěšná a hodnotím ji jako dobrou.

V Praze 26. srpna 2009

PhDr. Dana Bittnerová, CSc.